

УДК 376.016-056.264

Ситницька О.В.¹, Коробейнікова Т.С.²

¹студ. гр. УФКС-312м НУ «Запорізька політехніка»

²викл. НУ «Запорізька політехніка»

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ

З кожним роком спостерігається зростання кількості дітей з порушеннями мовлення. Серед них алалія є одним зі складних мовленнєвих порушень, яке потребує спеціальної та тривалої логопедичної допомоги. Вивченням механізмів, класифікації та подолання алалії займалися такі науковці, В. Ковшиков, В. Орфінська, Р. Левіна, Є. Соботович, Н. Жукова, С. Штіль [1].

Одним із видів є моторна алалія – це системне недорозвинення експресивного мовлення, при ураженні мовленнєвого центру кори головного мозку [4]. Дане порушення охоплює комплекс мовленнєвих та немовленнєвих симптомів та є неоднорідною за своїми проявами (Л.

Волкова). Автор вказує на те, що у дітей з алалією відсутня потреба спілкування у зв'язній формі, низька мотиваційна та мовленнєва активність.

На думку багатьох дослідників моторна алалія пов'язана з кінетичною та кінестетичною апраксією [1]. О. Соботович зазначає, що при моторній алалії порушується лексико-граматичне будова мовлення, а саме: підбір слів та їх порядок, граматичне та звукове оформлення висловлювання. На думку В. Ковшикова при даній формі алалії спостерігається несформованість мовних операцій висловлювання, а саме: лексичних, граматичних, фонетичних. Формування монологічного мовлення дітей відбувається з труднощами. Відзначається недостатня сформованість умінь будувати фрази та тексти. Побудова зв'язного вислову за попередньою бесідою з використанням плану є доступнішою [3].

У зв'язку з цим особливу увагу потрібно приділити вибору ефективних методів, прийомів з розвитку та корекції мовлення. Серед різноманіття засобів виділяють мнемотехніку. Мнемотехніка є способом для кращого засвоєння інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зв'язків [5]. Проблему використання мнемотехніки у процесі розвитку мовлення дітей дошкільного віку розкрито у працях А. Богуш, Н. Гавриш, С. Мар'яненко, Л. Соловйової, Т. Піроженко, Г. Чепурного.

Мнемотехніку використовують на логопедичних заняттях з розвитку та корекції звуковимови; у формуванні фонематичного аналізу та синтезу; лексико-граматичних категорій та зв'язного мовлення [2]. Вчені по-різному трактують мнемотехніку (В. Воробйова, Т. Ткаченко, Т. Большева, Л. Ефименко) як сенсорно – графічні схеми; предметно – схематичні моделі; колажі; схеми для складання розповіді. Враховуючи рівень складності прийомів мнемотехніки (С. Леонова, О. Васильєва, О. Корнєва та ін.) пропонують використовувати такі типи мнемотехніки: мнемоквадрати, мнемодоріжки, мнемотаблиці. Мнемоквадрат представляє собою окрему картку із зображенням предмета, символу або дії та використовується для позначення одного слова, словосполучення або речення. До мнемодоріжки входять квадрати із чотирьох малюнків. За допомогою яких, можна складати речення і коротенькі оповідання. Застосування мнемотаблиці дозволяє складати переказ, розповідь, запам'ятовувати казки та вірші.

Корекційну роботу з розвитку мовлення розпочинають з простих мнемоквадратів, потім переходять до мнемодоріжок і далі – до мнемотаблиць. Г. Чепурним було виділено наступні методи мнемотехніки: «Зв'язування», «Перетворення», «Порядкова система», «Підсилення», «Збереження». Окремо до кожного методу входять прийоми мнемотехніки [5]. В. Старостенко активно використовує мнемоквадрати під час виконання артикуляційної гімнастики за допомогою методу «Перетворення» та прийому аналогій. Автор зазначає, що це допомагає дітям краще запам'ятати

артикуляційні вправи та сприяє пробудженню інтересу. Для виконання комплексу артикуляційних вправ застосовують мнемодоріжки, де розміщені символи у відповідній послідовності (метод «Порядкова система»). Такі доріжки є зоровою опорою для дитини, під час переключення з однієї артикуляційної пози на іншу [2].

Таким чином, робота з подолання моторної алалії повинна бути комплексною. Використання мнемотехніки є лише одним із прийомів з розвитку та корекції різних сторін мовлення і потребує поетапної роботи (від простого до складного). Логопеду необхідно підбирати матеріал з урахуванням індивідуальних, мовленнєвих можливостей дитини. Окрім розвитку мовлення, прийоми мнемотехніки сприяють мотивації, позитивному ставленню до навчання та підвищенню ефективності корекційної роботи у розвитку пізнавальних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рібцун Ю.В. Розмежування алалій та інших мовленнєвих і немовленнєвих вад. *Народна освіта*. 2012. Вип. 3 (18) URL: <https://www.kristti.com.ua/>
2. Старостенко В.А. Використання прийомів та методів мнемотехніки на логопедичних заняттях. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. СумДПУ ім. А. С. Макаренка*. 2017. С. 148-150.
3. Тищенко В.В. Моторна алалія у контексті психолого-педагогічних досліджень. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна*. 2010. Вип. 15. С. 181-186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprkp_sp_2010_15_44
4. Царькова Т.М., Стахова Л.Л. Корекційна робота з дітьми із алалією в групах компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації. Матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції*. Суми: ФОП Цьома С. П. 2018. С. 134-138.
5. Чепурний Г.А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець. 2014. 152 с.